

**Keskkonnaministri määruse
„Võru maakonna hävinud looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamine”
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Keskkonnaministri määrus „Võru maakonna hävinud looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamine” on ette valmistatud looduskaitseaduse § 10 lõike 6 alusel.

Eelnõukohase määrusega arvatakse kaitse alt välja seitseteist Võru maakonnas asuvat üksikobjekti, mis on hävinud või mille looduskaitseväärtus on kadunud. Vastavate objektide kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamisel kohaldatakse looduskaitseaduse § 13 lõike 1 kohast menetlust.

Eelnõu on koostanud Keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Reet Reiman (tel 680 7910, e-post reet.reiman@keskkonnaamet.ee). Eelnõu looduskaitseadusele vastavust ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Eleri Laidma (tel 680 7911, e-post eleri.laidma@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna jurist Maiu Paloots (730 2244, maiu.paloots@keskkonnaamet.ee) ja keeleliselt on toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee). Objektide seisundit ja olemasolu on hinnanud Urmas Roht, Margit Turb ja Reet Reiman.

2. Eelnõu sisu, kaitse alt välja arvamise põhjendus

Määruses käsitletud objektid on kaitse alla võetud enne Eesti Vabariigi taasiseseisvumist asjaomase ametiasutuse otsuse või käskkirjaga. Eesti Vabariigi taasiseseisvumise järel võeti kõik seni kaitse all olnud objektid riikliku kaitse alla. Tulenevalt Ülemnõukogu 23. veebruari 1990. a otsuse „Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtestamine” punktist 4 laieneb alates 15. märtsist 1990. a looduse kaitse ja kasutamisega seotud suhetele, mis on tekkinud enne 15. märtsi 1990. a, Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtivus. 9. juulil 1994 jõustunud kaitstavate loodusobjektide seaduse § 30 lõige 6 sätestas, et kõik enne nimetatud seaduse jõustumist moodustatud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seadusega sätestatud korras uue kaitse-eeskirja rakendamiseni niivõrd, kuivõrd need ei ole kehtiva seadusega vastuolus. Sisuliselt sama regulatsiooni seab ka kehtiva looduskaitseaduse § 91 lõige 1: „Enne selle seaduse jõustumist kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima, kuni nimetatud seaduse alusel uue korra kehtestamiseni või kaitsekorra kehtetuks tunnistamiseni”. Vastavalt looduskaitseaduse § 13 lõikele 1 kohaldatakse loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse kehtetuks tunnistamisel seaduse §-des 8 ja 9 loodusobjekti kaitse alla võtmise kohta sätestatud. Looduskaitseaduse § 10 lõike 6 kohaselt võtab looduse üksikobjekti kaitse alla keskkonnaminister ja lähtudes eeltoodust ja haldusmenetluse seaduse § 68 lõikest 2 tunnistab senise kaitse-eeskirja või kaitsekorra kehtetuks samuti keskkonnaminister. Kehtetuks tunnistatakse kõik määruses nimetatud kaitse alt väljaarvatavate üksikobjektide kaitse alla võtmist puudutavate otsuste vastavad osad.

Tabel 1. Kaitse alt väljaarvamise põhjendused

Nr	Objekt	Asukoht	Põhjus
1.	Elsteni tamm KLO4001120	Misso vald, Kriiva küla	Puu on arvatavasti hävinud 1980-ndate lõpus. 2016. aasta juulis tehtud välivaatlusel võimalikus asukohas tammesid ei tuvastatud.
2.	Illu hõberemmelgas KLO4000194	Vastseliina vald Illu küla	Puu murdis 1996. aastal.
3.	Jakobi tamm KLO4000195	Urvaste vald Kuldre küla	Puu hävis 1992. aastal pikselöögi tagajärjel. 2016. aasta seisuga on alles tugevate põlemisjälgedega ja täielikult sammaldunud tüügas. Tüükalt on leitud I kaitsekategooria seeni krookustorikut ja lehtkobartorikut ning nende kaitseks on moodustatud püsielupaik. Topeltkaitse vältimiseks üksikobjektina kaitse alla hoidmine pole otstarbekas.
4.	Klaasi tamm KLO4000338	Haanja vald Tuuka küla	Puu hävis välgulöögi tagajärjel 2001. aastal. 2016. aasta seisuga alles vaid pehkinud känd.
5.	Kriiva kask KLO4000213	Misso vald Kriiva küla	Puu kuivas ja murdis 1996. aasta tormiga. 2016. aasta seisuga ei ole puu endine asukoht tuvastatav (tegemist on piiritsooniga).
6.	Kõrgepalu mänd KLO4000867	Varstu vald Kõrgepalu küla	Puu on kuivanud 2000-ndate alguses. 2016. aasta seisuga on mänd veel püsti, kuid sellel on koor maha tulnud ja juurekaela lähedalt on puu tugevasti pehkinud.
7.	Majori tamm KLO4000222	Haanja vald Naapka küla	Puud on mitu korda tabanud pikselöök. 2016. aasta välivaatlusel tuvastati, et puust on alles osaliselt põlenud ja suure õõnsusega tüügas. Ettepaneku puu kaitse alt välja arvata on teinud ka Hendrik Relve oma 2000. aasta raamatus „Põlispuud”.
8.	Miku künnapuud KLO4000223	Urvaste vald Pihleni küla	Puu murdis 1997. aasta tormiga. 2017. aasta seisuga on alles ainult pehkinud tüügas. Ettepaneku puu kaitse alt välja arvata on teinud ka Hendrik Relve oma 2000. aasta raamatus „Põlispuud”.
9.	Mudasoo ussikuusk KLO4000224	Mõniste vald Karisöödi küla	2000. aasta andmetel on puu hävinud. Hendrik Relve on oma 2000. aasta raamatus „Põlispuud” Mudasoo ussikuuse kohta märkinud, et puu on kuivanud, ning samas teinud ettepaneku see kaitse alt välja arvata.
10.	Murati männid	Haanja vald	Puude asukoht on teadmata. Kaitse

	KLO4000274		alla võtmise otsuses on puude asukohta kirjeldatud vaid külanõukogu täpsusega. Haanja valla maakorraldaja ei oska samuti puude täpsema asukoha kohta infot anda.
11.	Pedajamäe männid KLO4000662	Vastseliina vald Pedajamäe küla	Tõenäoliselt ei ole EELIS-esse kantud kohas olevad puud need, mis kunagi kaitse alla võeti. Tegemist on nooremapoolsete (u 40-aastased) tavaliste mändidega, millel ei ole selliseid looduskaitselisi väärtusi, et need peaksid olema riikliku kaitse all. Kaitse alla võetud objektide asukohta pole suudetud tuvastada.
12.	Pältre lühterkuusk KLO4000896	Misso vald Saika küla	Puu murdus 2017. aasta jaanuaris.
13.	Ruusmäe tamm KLO4000868	Haanja vald Ruusmäe küla	Juba 17. mai 1985. a otsuses nr 149 on kirjas, et Ruusmäe sovhoosi territooriumil arvatakse kaitse alt välja tamm, mis on murdunud. 2017. aasta seisuga on puust alles vaid umbes meetri kõrgune seest õõnes tüügas.
14.	Siiriuse kask KLO4000866	Urvaste vald Koigu küla	Suurem osa puust murdus 2010. aastal ning viimaste aastate jooksul on puu korduvalt räsida saanud.
15.	Tarupedajad KLO40001112	Antsla vald Kaika küla	Üks puu on juba aastaid tagasi murdunud. Teine puu murdus arvatavasti 2014. aastal. 2016. aasta välivaatlusel tuvastati, et püsti on ainult pehkinud tüügas.
16.	Tuttiga pettai KLO4000226	Mõniste vald Koemetsa küla	Puu on kuivanud ja murdunud juba 1990-ndate alguses.
17.	Visela korgipuud KLO4001122	Urvaste vald Visela küla	Üks puu on kuivanud ja murdunud 2003. aasta seisuga. Teine puu murdus tormiga 3. juulil 2016. a.

Eelnõu kohaselt on määruses käsitletavat kaitsealust üksikobjekti 17, neist 13 asub eramaal, 1 munitsipaalmaal, 1 riigimaal, 1 jätkuvalt riigi omandis oleval maal ja Murati mändide asukoht on teadmata.

3. Menetluse kirjeldus

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud menetluse käigus saadeti 2010. aastal 18 asjasse puutuvale kinnisasja omanikule, RMK-le, Võru Linnavalitsusele, Haanja, Rõuge, Urvaste, Vastseliina, Misso, Mõniste ja Varstu Vallavalitsusele ning Võru Maavalitsusele teade tähtkirjaga. Kiri sisaldas teadet, et kui pretensioone ega ettepanekuid ei esitata, loetakse, et kinnisasja omanik on määruse eelnõu kooskõlastanud. Teade sisaldas ka infot, et avalikku arutelu ei toimu juhul, kui avaliku väljapaneku kestel ei tehta sellesisulist ettepanekut.

Määruse eelnõu esimene avalik väljapanek toimus 23. augustist 13. septembrini 2010 Keskkonnaameti Võru kontoris ning asukohajärgsetes kohalikes omavalitsustes. Teade eelnõu avaliku väljapaneku kohta ilmus väljaandes Ametlikud Teadaanded (27. augustil 2010), üleriigilises ajalehes Postimees (9. augustil 2010) ja kohalikus ajalehes Võrumaa Teataja (10. augustil 2010). Avalikku arutelu ei toimunud.

Avalikustamise käigus ei esitatud ühtegi arvamust ega ettepanekut.

Looduskaitseseaduse § 91 lõike 18 järgi tuleb korraldada uus avalik väljapanek, kui looduskaitseseaduse § 9 lõike 1 alusel algatatud pooleli oleva kaitse alla võtmise menetluse avalik väljapanek on toimunud rohkem kui kaks aastat enne 1. maid 2013. a või kui menetluse ajal on asjaolud muutunud. Eelmisest avalikust väljapanekust on möödas rohkem kui kaks aastat.

Teine avalik väljapanek toimus ...

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigus ei reguleeri otseselt määruse eelnõus käsitletud küsimusi.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Maamaksuseaduse § 4 lõike 2 kohaselt makstakse piiranguvööndis maamaksu vastavalt Vabariigi Valitsuse otsusele 50% maksumäärast. Sellega korrigeeritakse valdade eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust. Kuna määrusega arvatakse nimetatud objektid kaitse alt välja, siis edaspidi maksavad nende kinnistute omanikud maamaksu vastavalt üldisele korrale. Määruse jõustumisel jääb valdade maamaksutulu muutus alla 3 euro.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse vaidlustamine

Käesoleva määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks

tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastatakse teiste ministeeriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.